

ciós, prepotent' (és una forma *gualiar* que va trobar en un trobador, Rayn. *Choix* IV, 300, el que va seduir Diez, per més que aquí *gua-* no era més que la coneguda grafia inversa per *ga-*); i especialment *galiot* 'pirata' i *GALIB* (it. *galibo, garibo, garbo*) 'forma, artifici, amanerament', amb el seus derivats *galivar, -ança*, i *engalipar* sinònim acomplert de *galiar*.

Per començar observarem que ja en el llatí clàssic *illaqueare* 'enllaçar, seduir' (cf. supra) s'havia arribat a un sentit pràcticament igual al de *galiar*, i l'oc. anticat. ant. *enlassar* ocasionalment duplica del tot el significat de *galiar*: de Cerverí en el *Maldit* (v. 380) són els versos «ara-us acordats bé / si trobarets, per re, / mal, ne afany, ne guerra / ne trebayl, per la terra, / que femna tot no-l fassa, / qui tot lo món enlaça»,¹⁵ que amb això no fa més que un seguit de *variazioni* sobre el nostre mot i idea; com ha dit abans: «tot axí com de mort / vos en porets gardar / si-us volen *galiar*» (v. 144) i allà on Cerverí va escriure més amunt (v. 72ss.): «que femna, de migjorn, / vos farà'l lum tener, / e monsonça del ver», Eiximenis en refer el seu text va canviar-ho en «E vós qui l'amarets / sofrir no-u porets: / volrets-la consolar / cant vos vol *galiar*» (*Terç*, cap. 950ss., cf. *EntreDL* I, p. 233). *Illaqueare* és traducció immillorable de passatges com²⁵ «s'ela me *galia* / *galiadors* me trobarà» (Peire Cardenal), «ja bels ditz ni semblans de dous rirre / no creirai mais, ni olhs *galiadors*!» (Jordan de Bonels), «cobes e mal parliers / fu, e fins *galiaire*» (Lanfranc Cigala).

En llengua d'oc és mot clàssic, i no dels recents, però tampoc dels més antigament documentats, si bé ja es troba en tres trobadors de c. l'a. 1200 (Gaucelm Faidit, Guiraut de Bornelh, Raimbaut d'Aurenga); veg. Rayn. III, 421; *PSW* IV, 24; Peire Vidal (*Appel*, *Chrest.*, 69.49), *Novas del Erejge* (107.101), *galiamén* en *Jauré* (3.608). En català només apareix en Llull i en algun altre text de primera hora, dels més subjectes a influència occitana: «Enans qu'autre castic, - deu hom si castiar: / qui mal fa e ben di - si eys vol *galiar*: / s'autre vols menysprear - èsser vols menyspreats, / qui no vol autr' honorar, - no vol èsser honorats», Guillem de Cervera, 99b; car fora d'ell i de Cerverí, a casa nostra quasi no trobem altra cosa que *galiador*.

En efecte: «Mafumet fo un home *galiador* qui féu un libre apellat Alcorà», «Blasmava l'amic los cristians con no meten lo nom de son Amat, Jesucrist, primerament en lurs letres, per ço que li fassen la honor que ls sarraïns fan a Mafumet, qui fo home *galiador*, al qual fan honor con lo nomenen primerament, en lurs letres»; «en Barberia venc un missatge del cardenal, qui atrobà molts *galiadors* e arlots que preycaven als serahins l'Alcorà e les benanances de paraís», Llull (*Do. Pu.*, Gili, p. 175; *Amic e Amat*, *NCL* XIV, 57.22; *Blanq.*, *NCL* II, 216.16). I el substantiu derivat: «una soptil / que Déus lo Payre a son Fiyl / tramés --- / àngels la feren, meyns de tayl, / pus clara que de nuyl matayl, / custura no-y avia gens, / través, biax, *galiamens*», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 1135. Aquesta limitació⁶⁰

de l'arrel a un derivat, és característica dels manlleus, com aquest occitanisme, que altrament ja no apareix després del S. XIII. Així mateix en castellà, on solament es troba *galeador*, i només en Berceo (*Duelo*, 167; *Mil.*, 687); i també n'hi ha algun cas espars en francès antic.

Avui en dia ja no en resta altra memòria que un *engaliar* i *engaliador* en el Vallespir (*AlcM*); i andalus *engaliar* «engañar, envolver a otro» («le *engalió* de tal modo que le dió el dinero», *AlcVenceslada*): en els quals podríem dir que resta intacta la formació de l'*illaqueare* del llatí clàssic, si no fos que l'afegit en *entambé* pot explicar-s'hi, ben senzillament, per influència d'*engalipar* i *enganyar*.

¹ Fins al punt que Kolsen hi volia introduir una esmena ben impertinent, rectificat ja en una útil nota de Jeanroy (*ARom.* XXIII, 1939, 16); el qual, però, tampoc no entén prou bé el mot català: la idea aquí és la constant de Cerverí, que aquest món no és més que una antesala de l'existència vera i definitiva, en el Paradís, la qual ens ajorna i ens la retarda: la idea que ell desenrotlla plenament en la seva obra mestra, el *Sermó*. — ² On en part ja apareix escrit amb *ll-* (a *llaguiar* --- no-s *laguiaria*) i, en part, no; seguint la norma medieval, que dona la pron. amb *ʎ-* per sobreentesa quan és consonant inicial (qüestió que exposo en *EntreDL* I, 71). Ço que assegura que el nostre mot és dels que van canviar la *l-* en *ll-*, a desgrat del seu caràcter mig-savi. — ³ En efecte sembla haver-hi hagut localment en parlars d'oc alguna confusió amb el *LAI* 'cant planyívol' d'origen cèltic, confusió causant en part de certa desviació semàntica, i que si no causaria la pèrdua fonètica de la *-g-* almenys hi ajudaria. D'aquí *lay* «chagrin ---» en el Roergue (Vayssier) i «*lâyá* ennuyer, fatiguer», «*lâyat*, *alayat*: fatiguer de corps ou d'esprit» (id.). Formes fonètiques semblants, però ja amb significats més acostats als de *llaguiar*: bearn. *alayat* (Palay I, 566; II, 644), *layat* (Palay, s. v.); Gers *alayat* «al-téré, mort de soif» (Cénac); a Biròs de Coserans *eslaiat* és simplement 'cansat': «un paisant, qu'amiauo, o mès lèu qu'arroussegauo, un ase pel cabéste, tant èro *eslaiado* o guito era praubo bèstio», però allí mateix, i amb aquest sentit, *lagui* amb la *g* conservada «et coumpai aute còp estecat at cap del cabéste, que caminauo, mau que *lagui*, at pas del pagés, que sudauo a grossos goutos» (*Armanac dera Mountainho*, 1924, p. 15). — ⁴ Potser un *Abu 'llâb* o *Abu 'Abd-allâb*? — ⁵ A-al. ant. i mod. *tol(t)* 'foll', b-al. ant., neerl. *mj.*, frisó ant., ags. *dol* 'esbojarrat, ximple' (d'on l'angl. *dull* 'toix, neci, flasc'). El verb b-al. ant. *dwalôn* ja figura en el Heliand amb el sentit de 'estar fora de seny' («unsinnig sein») i a les glosses de Trêveris amb el sentit de 'titubejar' («zögern»), Holthausen, *Altniederdeutsches Wörterbuch*, esc. ant. *dwali* 'ensopiment' («betäubung»), *dulenn* 'pagat de si mateix, presumptuós'. Només en alguna de les formes del germànic insular es va desviar bastant aquest acord semàntic, per atansar-se (però ben vagament) al significat del *ga-*